

Εκπαιδευοντας Φοιτητές/τριες Αθλητικών Επιστημών ως Μέντορες: Το Πρόγραμμα SSaMs

Αθανάσιος Κολοβελώνης¹, Μάριος Γούδας¹, Αλεξάνδρα Χιώτη², & μέλη Ομάδας έργου SSaMs³

¹Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

²Μουσικό Σχολείο Τρικάλων

³Paul Hopkins and Colin Baker (University of Gloucestershire, UK), Liam Kernan, (Mengage, UK), Noel Richardson and Shane O'Donnell (Institute of Technology Carlow, Ireland), Olga Rodríguez Ferrán, Pilar Sainz de Baranda Andújar, María Jesús Bazaco Belmonte (University of Murcia, Spain), Jana Sklenaříková, Ladislav Baloun, and Tomas Vyhlidal (Palacky University, Czech Republic), Caterina Impastato and Jelena Mazaj (CESIE, Italy)

Περίληψη

Το άρθρο αυτό παρουσιάζει το ευρωπαϊκό πρόγραμμα Φοιτητές/τριες Αθλητικών Επιστημών ως Μέντορες (Sport Students as Mentors) στην υλοποίηση του οποίου συμμετείχε το Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Σκοπός του προγράμματος ήταν η ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού και η εκπαίδευση φοιτητών/τριών αθλητικών επιστημών ως μέντορες μαθητών/τριών που βρίσκονται σε αυξημένο κίνδυνο να εγκαταλείψουν το σχολείο. Στο πλαίσιο του προγράμματος αναπτύχθηκε ένα μάθημα για φοιτητές/τριες αθλητικών επιστημών με στόχο την ενίσχυση των γνώσεων, των δεξιοτήτων και των ικανοτήτων τους να παρέχουν καθοδήγηση και υποστήριξη σε νεαρά άτομα σε ακαδημαϊκά και άλλα πεδία μάθησης. Παράλληλα, το εκπαιδευτικό αυτό υλικό μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την εκπαίδευση εκπαιδευτικών Φυσικής Αγωγής (ΕΦΑ) και προπονητών/τριών σχετικά με το πώς θα υποστηρίξουν την θετική ανάπτυξη καθώς και την ψυχική και συναισθηματική υγεία των νεαρών ατόμων. Αρχικά, περιγράφεται η λογική που οδήγησε την ανάπτυξη του προγράμματος, ο σκοπός και οι επιδιώξεις του. Στη συνέχεια περιγράφονται οι δραστηριότητες του προγράμματος δίνοντας έμφαση στο εκπαιδευτικό υλικό που αναπτύχθηκε και στην πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση του προγράμματος στην χώρα μας. Το άρθρο κλείνει με την παρουσίαση πρακτικών εφαρμογών σχετικών με την υλοποίηση του προγράμματος και προτάσεων για την περαιτέρω ανάπτυξή του στο μέλλον.

Λέξεις κλειδιά: *μέντορας, καθοδήγηση, φοιτητές/τριες, θετική ανάπτυξη, φυσική αγωγή*

Research

Training Sport Students as Mentors: The SSaMs Project

Athanasios Kolovelonis¹, Marios Goudas¹, Alexandra Chioti², & the members of SSaMs project³

¹Department of Physical Education and Sport Science, University of Thessaly

²Music School of Trikala

³Paul Hopkins and Colin Baker (University of Gloucestershire, UK), Liam Kernan, (Mengage, UK), Noel Richardson and Shane O'Donnell (Institute of Technology Carlow, Ireland), Olga Rodríguez Ferrán, Pilar Sainz de Baranda Andújar, María Jesús Bazaco Belmonte (University of Murcia, Spain), Jana Sklenaříková, Ladislav Baloun, and Tomas Vyhldal (Palacky University, Czech Republic), Caterina Impastato and Jelena Mazaj (CESIE, Italy)

Abstract

This paper presents the Erasmus+ program Sport Students as Mentors (SSaMs) which aimed to train sport students as mentors of youngsters who are at risk for early school leaving and to develop respective educational materials. The rationale for conducting the program is analyzed and its aims and objectives are described. Next, the activities of the program are presented with emphasis on the educational materials developed. In particular, one of the main activities of the program was the development of a module aiming to increase sport students' knowledge and skills to support young boys. The implementation of this module in the Department of Physical Education and Sport Science, University of Thessaly is described and the results of the piloting process are presented. Finally, practical implications and suggestions for developing further this program are discussed.

Keywords: *mentor, mentoring, undergraduate students, positive development, physical education*

Εισαγωγή

Η έννοια της καθοδήγησης (mentoring) και του μέντορα (mentor) έχει μακριά ιστορία με τις ρίζες της να εντοπίζονται στα ομηρικά έπη. Στην Οδύσσεια, ο Μέντωρ ήταν αυτός στον οποίο ο Οδυσσεύς εμπιστεύθηκε «τα του οίκου του» όταν έφευγε για τον Τρωικό Πόλεμο. Η θεά Αθηνά προκειμένου να βοηθήσει τον προστατευόμενο της Οδυσσεύα παρουσιάζεται στον νεαρό και αδύναμο γιο του τον Τηλέμαχο, με τη μορφή του Μέντορα, πιστού πατρικού φίλου, για να τον εμπνεύσει, να τον καθοδηγήσει και να τον συμβουλευθεί. Αυτό γίνεται σε πολλές περιστάσεις, όπως για να συνοδεύσει τον Τηλέμαχο στην Πύλο και στη Σπάρτη σε αναζήτηση του πατέρα του ή για να βοηθήσει τον Οδυσσεύα κατά την εξόντωση των μνηστήρων της Πηνελόπης (Patsi-Garin, 1969).

Στη σύγχρονη βιβλιογραφία έχουν διατυπωθεί διάφοροι ορισμοί για την καθοδήγηση και τον μέντορα. Ένας απλός και χρηστικός ορισμός περιγράφει την καθοδήγηση ως «μια σχέση ενός προς ένα μεταξύ ενός ενήλικα και ενός νέου, όπου ο μεγαλύτερος, έμπειρος μέντορας παρέχει υποστήριξη, ενδυνάμωση και προκλήσεις» (Philip & Hendry, 1996). Δηλαδή, η καθοδήγηση αναφέρεται στις αλληλεπιδράσεις μεταξύ ενός έμπειρου μέντορα και ενός λιγότερου έμπειρου εκπαιδευόμενου, με τον μέντορα να προσφέρει καθοδήγηση και υποστήριξη (Eby, Rhodes, & Allen, 2007; Johnson, Rose, & Schlosser, 2007). Ο γενικός σκοπός της καθοδήγησης είναι να βοηθήσει τα άτομα να λειτουργήσουν αποτελεσματικά και να πετύχουν στην επαγγελματική και στην προσωπική τους ζωή. Η διαδικασία της καθοδήγησης λαμβάνει χώρα σε διάφορες καταστάσεις και τομείς της καθημερινής ζωής όπως στον αθλητισμό, στην πολιτική, στις τέχνες, στη λογοτεχνία και στους χώρους εργασίας (Eby et al., 2007), ενώ πρόσφατα το ενδιαφέρον της έρευνας έχει εστιαστεί στη διαδικασία της καθοδήγησης σε εκπαιδευτικά περιβάλλοντα (Mullen, 2008).

Στον χώρο της εκπαίδευσης, η καθοδήγηση μπορεί να λάβει χώρα ως μια καθιερωμένη μη επίσημη μέθοδος με στόχο την βελτίωση της ακαδημαϊκής απόδοσης των μαθητών και μαθητριών. Παράλληλα, μπορεί να συνδεθεί με τη διαδικασία αυτο-ρύθμισης της μάθησης και την ενίσχυση των κινήτρων, των στρατηγικών και των συμπεριφορών των καθηγούμενων ώστε να γίνουν ανεξάρτητοι και αυτο-ρυμιζόμενοι μαθητές/τριες (Schunk & Mullen, 2013). Δηλαδή, μαθητές/τριες που θέτουν προσωπικούς στόχους μάθησης, εφαρμόζουν στρατηγικές μάθησης και παρακολουθούν και αξιολογούν οι ίδιοι την επίτευξη των στόχων αυτών (Kitsantas, Kolovelonis, Gorozidis, & Kosmidou, 2018). Επίσης, η καθοδήγηση μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως τρόπος δράσης για την αντιμετώπιση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου, ένα πρόβλημα που έχει λάβει ανησυχητικές διαστάσεις σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες (European Commission, 2010, 2016), και μπορεί να έχει σοβαρές συνέπειες στη ζωή των μαθητών/τριών. Στο πλαίσιο αυτό αναπτύχθηκε το πρόγραμμα Φοιτητές/τριες Αθλητικών Επιστημών ως Μέντορες (SSaMs) το οποίο περιγράφεται στη συνέχεια. Αρχικά, παρουσιάζονται η λογική που οδήγησε στην ανάπτυξη του προγράμματος, ο σκοπός και οι επιδιώξεις του. Στη συνέχεια περιγράφονται οι δραστηριότητες του προγράμματος δίνοντας έμφαση στο εκπαιδευτικό υλικό που αναπτύχθηκε και στην πιλοτική του εφαρμογή και αξιολόγηση στην χώρα μας. Το άρθρο κλείνει με την παρουσίαση πρακτικών εφαρμογών σχετικών με την εφαρμογή του προγράμματος και προτάσεων για περαιτέρω ανάπτυξη του στο μέλλον.

Το πρόγραμμα Φοιτητές/τριες Αθλητικών Επιστημών ως Μέντορες (SSaMs)

Η αναγκαιότητα εφαρμογής και ο σκοπός του προγράμματος

Το πρόγραμμα Φοιτητές/τριες Αθλητικών Επιστημών ως Μέντορες (SSaMs) αναπτύχθηκε με βασικό σκοπό την εκπαίδευση και τη δραστηριοποίηση φοιτητών/τριών Φυσικής Αγωγής και αθλητισμού ως μέντορες μαθητών/τριών που βρίσκονται σε αυξημένο κίνδυνο να εγκαταλείψουν το σχολείο. Η πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου αποτελεί σοβαρό πρόβλημα σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες (European Commission, 2010, 2016). Το πρόβλημα αυτό είναι πιο έντονο μεταξύ των νεαρών αγοριών. Η καθοδήγηση (mentoring) είναι μια καθιερωμένη μη επίσημη μέθοδος με στόχο την βελτίωση της ακαδημαϊκής απόδοσης νεαρών ατόμων και κατά συνέπεια μπορεί να συμβάλει στη μείωση της σχολικής διαρροής. Στο πλαίσιο αυτό, το πρόγραμμα είναι σύμφωνο με την στρατηγική Ευρώπη 2020 η οποία θέτει ως στόχο τη «μείωση του ποσοστού των μαθητών/τριών που εγκαταλείπουν το σχολείο και την εκπαίδευση κάτω από το 10 % έως το 2020» (European Commission, 2010).

Παράλληλα, η εκπαίδευση φοιτητών/τριών αθλητικών επιστημών ως μέντορες μπορεί να δημιουργήσει νέες ευκαιρίες επαγγελματικής ενασχόλησης στο πεδίο της καθοδήγησης και της υποστήριξης νεαρών μαθητών/τριών ή αθλητών/τριών (European Commission, 2014). Είναι γενικά αποδεκτό ότι οι φοιτητές/τριες και οι

απόφοιτοι αθλητικών επιστημών είναι σε ευνοϊκή θέση για να εργαστούν με νεαρά άτομα. Και αυτό γιατί στον τομέα των αθλημάτων, οι ΕΦΑ και οι προπονητές έχουν εύκολη πρόσβαση και επαφή με τα νεαρά άτομα που δεν είναι εύκολο να προσεγγιστούν σε άλλα πεδία, ενώ συχνά έρχονται αντιμέτωποι με θέματα που έχουν να κάνουν με την υγεία αλλά και τις ανησυχίες των νεαρών αθλητών/τριών για διάφορα κοινωνικά θέματα. Επίσης, τα πεδία των αθλημάτων και της φυσικής αγωγής είναι δημοφιλή στους νεαρούς μαθητές και μαθήτριες και μπορεί να αποτελέσουν αξιόπιστα μέσα για την ενίσχυση της κοινωνικής ενσωμάτωσης και της υγείας μη προνομιούχων νεαρών ατόμων (Eaude, 2008b; Parnell, Stratton, Drust, & Richardson, 2013). Οι προπονητές μπορούν να εργαστούν ως μέντορες νεαρών ατόμων με σκοπό να τους βοηθήσουν στην ακαδημαϊκή τους απόδοση, στην βελτίωση της υγείας τους και στην ενίσχυση του χαρακτήρα τους (Beattie et al, 2014; Eaude, 2008a). Παρόλα αυτά, συχνά οι προπονητές και το προσωπικό που εργάζεται σε μη επίσημες εκπαιδευτικές δομές και σε αθλητικούς συλλόγους δεν έχουν τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες για να εργαστούν αποτελεσματικά και να υποστηρίξουν νεαρά άτομα σε θέματα εκπαίδευσης, υγείας καθώς και σε κοινωνικά θέματα (Parnell et al., 2013). Ακριβώς αυτό το κενό έρχεται να καλύψει το πρόγραμμα SSaMs αναπτύσσοντας εκπαιδευτικό υλικό και εκπαιδύοντας φοιτητές/τριες αθλητικών επιστημών με στόχο να αναπτύξουν τις απαραίτητες δεξιότητες για να εργαστούν με νεαρούς μαθητές/τριες, να υποστηρίξουν την συναισθηματική τους υγεία και να τους βοηθήσουν να βελτιώσουν τις επιδόσεις τους στο σχολείο.

Σκοπός επομένως του προγράμματος SSaMs ήταν η ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού και η εκπαίδευση φοιτητών/τριών αθλητικών επιστημών ως μέντορες μαθητών/τριών που βρίσκονται σε αυξημένο κίνδυνο να εγκαταλείψουν το σχολείο. Πιο συγκεκριμένα, στο πλαίσιο του προγράμματος αναπτύχθηκε ένα μάθημα για φοιτητές/τριες αθλητικών επιστημών με στόχο την ενίσχυση των γνώσεων και των δεξιοτήτων τους ώστε να τους καταστήσει ικανούς να παρέχουν καθοδήγηση και υποστήριξη σε νεαρά άτομα που έχουν χαμηλή επίδοση στο σχολείο και να τους παρακινήσει να παραμείνουν στο σχολείο και να βελτιώσουν τις εκπαιδευτικές τους επιδόσεις. Παράλληλα, το εκπαιδευτικό υλικό μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την εκπαίδευση προπονητών σχετικά με το πώς θα υποστηρίξουν την θετική ανάπτυξη και την ψυχική και συναισθηματική υγεία των νεαρών ανδρών.

Η ταυτότητα του προγράμματος και οι σχετικές δραστηριότητες

Το πρόγραμμα SSaMs υλοποιήθηκε στο πλαίσιο της σύμπραξης πέντε πανεπιστημίων και ενός οργανισμού από έξι ευρωπαϊκές χώρες και συν-χρηματοδοτήθηκε από το Πρόγραμμα Erasmus+, KA2 Στρατηγικές Συμπράξεις στην Ανώτατη Εκπαίδευση. Πιο συγκεκριμένα, στο πρόγραμμα συμμετείχαν το πανεπιστήμιο Gloucestershire (Ηνωμένο Βασίλειο) που ήταν και ο συντονιστής του προγράμματος, το ινστιτούτο τεχνολογίας Carlow (Ιρλανδία), το Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού (ΤΕΦΑΑ) του πανεπιστημίου Θεσσαλίας, το πανεπιστήμιο Palackeho v Olomouci (Τσεχία), το πανεπιστήμιο της Murcia (Ισπανία) και ο οργανισμός CESIE (Ιταλία). Το πρόγραμμα διήρκεσε 26 μήνες από το Νοέμβριο του 2017 έως τον Δεκέμβριο του 2019.

Οι βασικές δραστηριότητες που υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος ήταν: α) η διεξαγωγή μιας έρευνας ανάλυσης αναγκών για να συλλεχθούν πληροφορίες σχετικές με την ανάπτυξη του εκπαιδευτικού υλικού του προγράμματος από δύο ομάδες στόχους: ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα και φοιτητές/τριες αθλητικών επιστημών (περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τα βασικά ευρήματα της έρευνας ανάλυσης αναγκών υπάρχουν στον ακόλουθο σύνδεσμο <https://sportsmentors.eu/media/ssams-dissemination-report-el.pdf>), β) η ανάπτυξη του εκπαιδευτικού υλικού για τους φοιτητές/τριες που θα εκπαιδευόνταν ως μέντορες, γ) η ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού για τους εκπαιδευτές που θα εκπαιδευαν τους μέντορες και δ) η πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση τόσο του εκπαιδευτικού υλικού όσο και του προγράμματος συνολικά. Το παρόν άρθρο εστιάζει στην παρουσίαση του εκπαιδευτικού υλικού για τους φοιτητές/τριες και τους εκπαιδευτές και στα αποτελέσματα της πιλοτικής του εφαρμογής στο ΤΕΦΑΑ του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας.

Το εκπαιδευτικό υλικό του προγράμματος για τους φοιτητές/τριες

Το πρόγραμμα αποτελείται από 12 ενότητες, 6 ενότητες οι οποίες υλοποιούνται στην αίθουσα διδασκαλίας και 6 ενότητες πρακτικής εφαρμογής της διαδικασίας καθοδήγησης σε εκπαιδευτικά ή άλλα περιβάλλοντα μάθησης. Η ανάπτυξη των έξι θεωρητικών εννοιών στηρίχθηκε σε προϋπάρχον σχετικό υλικό και πιο συγκεκριμένα στο εγχειρίδιο *Mentoring Male: A guide to mentoring work with boys and young men* (περισσότερες πληροφορίες για το συγκεκριμένο υλικό υπάρχουν στο www.mengage.co.uk). Το υλικό αυτό τροποποιήθηκε, προσαρμόστηκε και εμπλουτίστηκε για να ανταποκριθεί στις ανάγκες του συγκεκριμένου προγράμματος. Στη διαδικασία αυτή λήφθηκαν επίσης υπόψη και τα αποτελέσματα της έρευνας ανάλυσης αναγκών, ενώ σημαντική ήταν η συμβολή των εταιρών του προγράμματος στην περαιτέρω ανάπτυξη του εκπαιδευτικού υλικού, στη διαμόρφωση

του περιεχομένου του και του τρόπου εφαρμογής του στην πράξη.

Ο τίτλος, ο σκοπός, τα αναμενόμενα μαθησιακά αποτελέσματα και το περιεχόμενο κάθε ενότητας του εκπαιδευτικού υλικού παρουσιάζονται τον Πίνακα 1. Για τις έξι θεωρητικές ενότητες έχει αναπτυχθεί υλικό σε μορφή κειμένου στο οποίο αναλύονται τα περιεχόμενα κάθε ενότητας και παρέχουν στους φοιτητές/τριες τις απαραίτητες γνώσεις και πληροφορίες. Παράλληλα, για κάθε ενότητα έχει αναπτυχθεί και μια παρουσίαση PowerPoint η οποία περιλαμβάνει επιπλέον πληροφορίες για το θέμα της ενότητας καθώς και τις δραστηριότητες που οι φοιτητές/τριες εκτελούν στην διάρκεια του μαθήματος. Οι παρουσιάσεις PowerPoint λειτουργούν επίσης ως βοήθημα και οδηγός για τον εκπαιδευτή/τρια που θα εφαρμόσει τις σχετικές ενότητες.

Στο εκπαιδευτικό υλικό περιλαμβάνεται και σχετικό υποστηρικτικό υλικό για την υλοποίηση του προγράμματος και την πρακτική εφαρμογή της καθοδήγησης. Στον Πίνακα 2 παρουσιάζεται και περιγράφεται το υλικό αυτό που περιλαμβάνει το Τετράδιο Εργασιών Μέντορα, το Τετράδιο Εργασιών Μέντορα - Παράδειγμα Εφαρμογής, τις Μελέτες Περίπτωσης, την κάρτα με παραδείγματα κανόνων για τις σχέσεις μέντορα - εκπαιδευόμενου, καθώς και τις Κάρτες με τα παραδείγματα των 5+1 C, δηλαδή χαρακτηριστικά που θέλουμε να αναπτύξουν τα νεαρά άτομα μέσω της καθοδήγησης (Ικανότητα, Αυτοπεποίθηση, Σύνδεση, Χαρακτήρας, Ενδιαφέρον, Συνεισφορά). Να σημειωθεί ότι όλο το εκπαιδευτικό υλικό του προγράμματος SSaMs είναι ελεύθερα διαθέσιμο στα Αγγλικά, Ισπανικά, Ελληνικά, Τσέχικα, Ιταλικά και μπορεί να ανακτηθεί από την ιστοσελίδα του προγράμματος www.sportsmentors.eu.

Πίνακας 1. Τίτλοι, σκοποί, αναμενόμενα μαθησιακά αποτελέσματα και περιεχόμενα των ενοτήτων του εκπαιδευτικού υλικού για τους φοιτητές/τριες.

A/A	Τίτλος ενότητας	Σκοπός ενότητας	Αναμενόμενα μαθησιακά αποτελέσματα Μετά το τέλος της ενότητας οι φοιτητές/τριες θα έχουν ...	Περιεχόμενο ενότητας
1	Πλαίσιο ενασχόλησης με νεαρά άτομα	Η διερεύνηση του κόσμου των νεαρών ατόμων – Παράγοντες που συμβάλουν στην πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου	...κατανοήσει την σημασία της παροχής βοήθειας στα νεαρά άτομα ώστε να παραμείνουν στο σχολείο ...κατανοήσει πώς ο αθλητισμός μπορεί να χρησιμοποιηθεί από έναν μέντορα για να υποστηρίξει νεαρά άτομα	Γιατί να ασχοληθούμε με νεαρά άτομα Οι παράγοντες που συνδέονται με την εκπαίδευση των νεαρών ατόμων Οι συνέπειες της έλλειψης εκπαίδευσης ή της κακής σχολικής επίδοσης
2	Ο ρόλος του μέντορα: Τι είναι ο μέντορας και τι δεν είναι	Η κατανόηση της έννοιας της καθοδήγησης	...κατανοήσει τους ρόλους και τα καθήκοντα του μέντορα ...κατανοήσει τις βασικές δεξιότητες που θα χρησιμοποιηθούν στην καθοδήγηση	Τι είναι ο μέντορας Τι δεν είναι ο μέντορας Τα βασικά καθήκοντα του μέντορα Ποιοτικά χαρακτηριστικά σημαντικά σε έναν μέντορα Χαρακτηριστικά και δεξιότητες ενός μέντορα
3	Κτίσιμο της σχέσης μέντορα – εκπαιδευόμενου, καθορισμός ορίων, μέτρα διασφάλισης	Η διερεύνηση της διαδικασίας δημιουργίας μιας αποτελεσματικής σχέσης μέντορα – εκπαιδευόμενου	...κατανοήσει την ανάγκη ύπαρξης κανόνων και ορίων στη διαδικασία καθοδήγησης ...γνωρίσει τις αρχές διασφάλισης, γιατί είναι απαραίτητες και τι πρέπει να κάνει ένας μέντορας αν ο εκπαιδευόμενος του εκμυστηρευτεί κάτι προσωπικό	Οριοθέτηση της σχέσης μέντορα – εκπαιδευόμενου και καθιέρωση κανόνων Δημιουργία και διατήρηση σχέσεων μέντορα- εκπαιδευόμενου Μέτρα διασφάλισης (safeguarding)
4	Ένα μοντέλο Καθοδήγησης: Θετική Ανάπτυξη Νέων και τα 5Cs	Η χρήση της προσέγγισης των 5Cs της Θετικής Ανάπτυξης Νέων ως πλαίσιο καθοδήγησης	...κατανοήσει την προσέγγιση της Θετικής Ανάπτυξης Νέων ...κατανοήσει την προσέγγιση των 5Cs ...κατανοήσει πώς θα χρησιμοποιήσουν το Τετράδιο Εργασιών Μέντορα για να καθοδηγήσουν τον εκπαιδευόμενο	Η προσέγγιση Θετική Ανάπτυξη Νέων Τα 5Cs της Θετικής Ανάπτυξης Νέων Χρησιμοποιώντας τα 5Cs στην καθοδήγηση Τα 5Cs στα αθλήματα
5	Δεξιότητες ζωής και καθορισμός στόχων	Η διερεύνηση πρακτικών στρατηγικών για την προώθηση δεξιοτήτων ζωής στο πεδίο των αθλημάτων και της φυσικής δραστηριότητας	...μάθει πώς οι δεξιότητες ζωής μπορούν να αναπτυχθούν μέσω των αθλημάτων και της φυσικής δραστηριότητας ...μάθει πώς να αναπτύξουν ένα πλάνο καθορισμού στόχων	Τι είναι οι δεξιότητες ζωής Αθλήματα και δεξιότητες ζωής Καθορισμός στόχων στη διαδικασία καθοδήγησης Προσδοκώμενα αποτελέσματα από τη διαδικασία καθοδήγησης Λήξη της σχέσης μέντορα- εκπαιδευόμενου

6	Υποστηρίζοντας την συναισθηματική και ψυχική υγεία των νεαρών ατόμων	Η διερεύνηση του πώς οι μέντορες μπορούν να βοηθήσουν και να υποστηρίξουν τους νεαρούς άνδρες σχετικά με την συναισθηματική και ψυχική τους	...κατανοήσει τη σχέση μεταξύ φτωχής συναισθηματικής και ψυχικής υγείας και των πιθανών συνεπειών της χαμηλής ακαδημαϊκή απόδοσης σε σχέση με την ψυχική υγεία ...διερευνήσει πώς ο μέντορας μπορεί να συμβάλει στην βελτίωση της συναισθηματικής και ψυχικής υγείας νεαρών ατόμων εστιάζοντας στην ανάπτυξη της ανθεκτικότητας και προτείνοντας άλλες κατάλληλες υπηρεσίες	Τι είναι η συναισθηματική και η ψυχική υγεία Χαρακτηριστικά του φύλου που συνδέονται με την συναισθηματική και ψυχική υγεία Πώς μπορούν οι μέντορες να βοηθήσουν στη βελτίωση της συναισθηματικής και ψυχικής υγείας Η θετική ανάπτυξη νέων και η ανθεκτικότητα Τα αναπτυξιακά εφόδια (assets) και η χρήση τους στη διαδικασία καθοδήγησης Το πλαίσιο των 7 ερωτήσεων Αποτελεσματικά πεδία καθοδήγησης νεαρών ατόμων Ένας μέντορας για τον μέντορα;
7-12	Πρακτική εφαρμογή δεξιοτήτων μέντορα σε σχολικά και άλλα περιβάλλοντα	Η εφαρμογή των δεξιοτήτων καθοδήγησης στην πράξη σε πραγματικές συνθήκες	...εξασκήσει δεξιότητες καθοδήγησης ...αποκτήσει εμπειρίες καθοδήγησης σε πραγματικές συνθήκες	Καθοδήγηση ενός εκπαιδευόμενου σε πραγματικές συνθήκες και με τη χρήση του τετραδίου εργασιών μέντορα Αναστοχασμός σε σχέση με τη διαδικασία καθοδήγησης

Πίνακας 2. Υποστηρικτικό υλικό για την υλοποίηση του προγράμματος.

Υποστηρικτικό υλικό	Περιγραφή και τρόπος χρήσης
Τετράδιο Εργασιών Μέντορα	Το Τετράδιο Εργασιών Μέντορα το χρησιμοποιούν οι φοιτητές/τριες-μέντορες στην πρακτική εφαρμογή της καθοδήγησης για να καταγράψουν τις δραστηριότητες και τις συζητήσεις που θα έχουν με τον καθοδηγούμενο τους καθώς και την πρόοδό του. Για κάθε C παρέχονται παραδείγματα με δραστηριότητες τα οποία ο φοιτητής/τρια-μέντορας μπορεί να χρησιμοποιήσει ως οδηγό για να αναπτύξει νέες ανάλογες δραστηριότητες Το τετράδιο παρέχει χώρο (τόσο στο πεδίο των σημειώσεων για τον μέντορα όσο και ένα χωριστό πεδίο στο τέλος) στον οποίο ο εκπαιδευόμενος μπορεί να καταγράψει τις σκέψεις του, τη γνώμη του για τις συνεδρίες καθοδήγησης καθώς και το τι θέλει να πετύχει Το τετράδιο παρέχει πίνακες με παραδείγματα εξωτερικών και εσωτερικών εφοδίων τα οποία μπορεί να χρησιμοποιήσει ο φοιτητής/τρια-μέντορας για να καταγράψει ορόσημα στη ζωή του εκπαιδευόμενου τα οποία μπορούν να τον βοηθήσουν
Τετράδιο Εργασιών Μέντορα - Παράδειγμα Εφαρμογής	Περιγράφει ένα υποθετικό παράδειγμα εφαρμογής του Τετραδίου Εργασιών Μέντορα στην καθοδήγηση ενός νεαρού ατόμου. Χρησιμοποιεί κάθε ένα από τα 5C της προσέγγισης της Θετικής Ανάπτυξης Νέων και παρέχει ένα ημερολόγιο καταγραφής γεγονότων, ενεργειών και δράσεων ενός 15χρονου νεαρού αγοριού, του Γρηγόρη, και τις ενέργειες ενός ανώνυμου μέντορα που τον καθοδηγεί και τον υποστηρίζει σε θέματα σχολικής επίδοσης και ανάπτυξης του χαρακτήρα του
Μελέτες Περίπτωσης	Οι μελέτες περίπτωσης χρησιμοποιούνται στις ενότητες 4 και 6 και παρέχονται ως παραδείγματα καταστάσεων που μπορεί να χρειαστεί να αντιμετωπιστούν. Οι μελέτες περίπτωσης επιτρέπουν στους φοιτητές/τριες να συζητήσουν ποιες ενέργειες θα αναλάβουν προκειμένου να μπορέσουν οι εκπαιδευόμενοι να επιτύχουν τους δείκτες 5C και να αντιμετωπίσουν θέματα σχετικά με την ψυχική τους υγεία
Κάρτες με παραδείγματα των 5C	Για κάθε ένα από τα 5+1 C (Ικανότητα, Αυτοπεποίθηση, Σύνδεση, Χαρακτήρας, Ενδιαφέρον, Συνεισφορά) έχει αναπτυχθεί μια καρτέλα στην οποία παρέχονται παραδείγματα με δραστηριότητες τις οποίες ο φοιτητής/τρια-μέντορας μπορεί να χρησιμοποιήσει στη διαδικασία καθοδήγησης για την ανάπτυξη του συγκεκριμένου C. Επίσης, οι δραστηριότητες και τα παραδείγματα αυτά μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως οδηγός για την ανάπτυξη νέων ανάλογων δραστηριοτήτων
Παραδείγματα κανόνων για τη σχέση μέντορα-εκπαιδευόμενου	Περιλαμβάνει λίστα με κανόνες που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την διαμόρφωση του πλαισίου μέσα στο οποίο θα λάβει χώρα η διαδικασία της καθοδήγησης και για την οριοθέτηση των σχέσεων μέντορα-εκπαιδευόμενου

Υλικό για τους Εκπαιδευτές

Το υλικό για τους Εκπαιδευτές αναπτύχθηκε με σκοπό να τους βοηθήσει στη διαδικασία εκπαίδευσης φοιτητών/τριών ως μέντορες. Το υλικό αυτό είναι στενά συνδεδεμένο με το εκπαιδευτικό υλικό για τους φοιτητές/τριες και το σχετικό υποστηρικτικό υλικό. Για κάθε μία από τις 6 θεωρητικές ενότητες του προγράμματος έχει αναπτυχθεί ένας λεπτομερής οδηγός εφαρμογής, ο οποίος περιλαμβάνει:

1. Τον σκοπό της ενότητας και τα μαθησιακά αποτελέσματα που αναμένονται μετά την εφαρμογή της
2. Την αναλυτική περιγραφή, βήμα-βήμα, των δραστηριοτήτων που περιλαμβάνονται σε κάθε ενότητα και της διαδικασίας εφαρμογής τους
3. Τα σημεία στα οποία πιθανά θα πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση και επιπλέον πληροφορίες για το θέμα της ενότητας, όπου κρίνεται απαραίτητο

4. Προτάσεις με θέματα συζήτησης και ερωτήσεις για την εμπλοκή των φοιτητών/τριών στις συζητήσεις στις σχετικές δραστηριότητες
5. Θέματα που σχετίζονται με την οργάνωση της διδασκαλίας
6. Επιπρόσθετες πληροφορίες που περιλαμβάνουν το υποστηρικτικό υλικό και τις πηγές που θα χρειαστούν για την εφαρμογή της ενότητας, τη διάρκεια της, καθώς και προτάσεις για παραλλαγές για ορισμένες από τις δραστηριότητες της ενότητας.

Παράλληλα, οι παρουσιάσεις PowerPoint που έχουν αναπτυχθεί για κάθε ενότητα (δες παραπάνω στο υλικό για τους φοιτητές/τριες) λειτουργούν επίσης ως βοήθημα, πηγή επιπρόσθετων πληροφοριών και οδηγός για τον εκπαιδευτή που θα εφαρμόσει τις σχετικές ενότητες.

Για τις Ενότητες 7-12, στις οποίες πραγματοποιείται η πρακτική εφαρμογή της καθοδήγησης, έχει αναπτυχθεί ένας σύντομος οδηγός ο οποίος περιλαμβάνει γενικές αρχές καθοδήγησης και υποστήριξης της πρακτικής εφαρμογής της καθοδήγησης. Πιο συγκεκριμένα, το έντυπο αυτό παρέχει μια λίστα ερωτήσεων τις οποίες μπορούν να χρησιμοποιήσουν οι εκπαιδευτές για να συζητήσουν με τους φοιτητές/τριες τις εμπειρίες τους από την εφαρμογή της διαδικασίας καθοδήγησης στη διάρκεια των Ενοτήτων 7-12.

Χαρακτηριστικά του προγράμματος και του εκπαιδευτικού υλικού

Το εκπαιδευτικό υλικό του προγράμματος περιέχει όλες τις βασικές γνώσεις για την εκπαίδευση των φοιτητών/τριών ως μέντορες, συμπεριλαμβανομένου του θεωρητικού πλαισίου της θετικής ανάπτυξης των νέων που αποτελεί το πλαίσιο υλοποίησης της διαδικασίας καθοδήγησης. Ένα βασικό χαρακτηριστικό του προγράμματος είναι ότι οι θεωρητικές γνώσεις δεν παρέχονται απλά σε μορφή διαλέξεων αλλά οι φοιτητές/τριες εμπλέκονται ενεργά στη μαθησιακή διαδικασία και αλληλοεπιδρούν με τη νέα γνώση προκειμένου να την κατακτήσουν πιο αποτελεσματικά. Ο διάλογος μεταξύ εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενου καθώς, η έκφραση των απόψεων και η παροχή ευκαιριών για αναστοχασμό αποτελούν βασικές προσεγγίσεις στη διάρκεια εφαρμογής των ενοτήτων. Η εφαρμογή δηλαδή των θεωρητικών ενοτήτων στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό στην ενεργή συμμετοχή και εμπλοκή των φοιτητών/τριών (Κασσωτάκης & Φλουρής, 2003; Τριλιανός, 2003). Επίσης, στο εκπαιδευτικό υλικό συμπεριλαμβάνονται πολλές πρακτικές δραστηριότητες στις οποίες οι φοιτητές/τριες συμμετέχουν ενεργά και εφαρμόζουν στην πράξη τις νέες γνώσεις που απέκτησαν. Για παράδειγμα, οι φοιτητές/τριες καλούνται να εργαστούν σε ζευγάρια ή σε μικρές ομάδες και να αναλύσουν και να ορίσουν διάφορες νέες έννοιες ή να εργαστούν σε υποθετικά σενάρια και μελέτες περίπτωσης προτείνοντας συγκεκριμένες λύσεις (Ματσαγγούρας, 2008). Ιδιαίτερα χρήσιμο στη διαδικασία αυτή είναι και το σχετικό υποστηρικτικό υλικό που έχει αναπτυχθεί και είναι διαθέσιμο για την υλοποίηση του προγράμματος. Το υλικό για τους εκπαιδευτές παρέχει αναλυτικές οδηγίες για την εφαρμογή του προγράμματος, ενώ ταυτόχρονα παρέχει την απαιτούμενη ευελιξία στον εκπαιδευτή να προσαρμόσει το υλικό στις ανάγκες και στις ιδιαιτερότητες των φοιτητών/τριών του. Τέλος, ένα από τα πιο σημαντικά πλεονεκτήματα του προγράμματος αυτού είναι ότι εκτός από την εκπαίδευση στην αίθουσα, περιλαμβάνει και ενότητες πρακτικής εφαρμογής των δεξιοτήτων καθοδήγησης σε πραγματικές συνθήκες. Για την αποτελεσματική εφαρμογή των ενοτήτων αυτών έχει προβλεφθεί σχετικό υποστηρικτικό υλικό (τετράδιο εργασιών μέντορα) καθώς και ένας σύντομος οδηγός για τον εκπαιδευτή για την καθοδήγηση και υποστήριξη των ενοτήτων της πρακτικής εφαρμογής της καθοδήγησης.

Η πιλοτική εφαρμογή του προγράμματος

Το εκπαιδευτικό υλικό που αναπτύχθηκε εφαρμόστηκε πιλοτικά στις έξι χώρες που συμμετείχαν στο πρόγραμμα. Ο σκοπός της πιλοτικής εφαρμογής ήταν να διερευνηθεί η αποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού υλικού, να εντοπιστούν πιθανές αδυναμίες του ή σημεία για βελτίωση. Επίσης, να αξιολογηθεί η επίδραση του προγράμματος SSaMs στις αντιλήψεις των φοιτητών/τριών αθλητικών επιστημών για την αυτοπεποίθηση, την ικανότητα και τις προθέσεις τους να εφαρμόσουν τις δεξιότητες καθοδήγησης που θα αποκτούσαν στο μάθημα.

Συνολικά, και στις έξι χώρες, το πρόγραμμα εφαρμόστηκε σε 145 φοιτητές/τριες αθλητικών επιστημών. Οι συνθήκες και ο τρόπος εφαρμογής του προγράμματος διέφεραν από χώρα σε χώρα (περισσότερες πληροφορίες για την πιλοτική εφαρμογή του προγράμματος σε κάθε χώρα υπάρχουν στον ακόλουθο σύνδεσμο: <https://sportsmentors.eu/media/ssams-nl-1-el.html>). Το παρόν άρθρο επικεντρώνεται στα αποτελέσματα της πιλοτικής εφαρμογής του προγράμματος στο ΤΕΦΑΑ στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας. Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τα συνολικά ευρήματα της πιλοτικής εφαρμογής του προγράμματος και στις έξι χώρες υπάρχουν

στον ακόλουθο σύνδεσμο: <https://sportsmentors.eu/media/ssams-dissemination-report-el.pdf>.

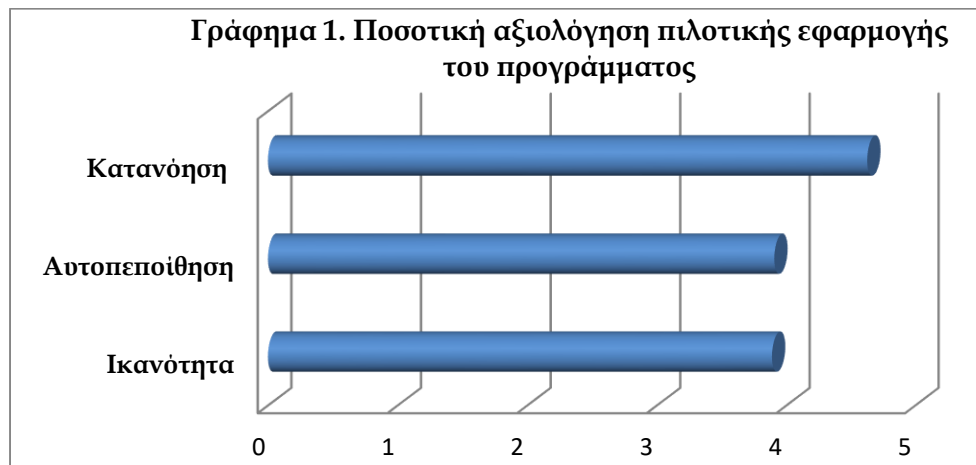
Στο ΤΕΦΑΑ του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας η πιλοτική εφαρμογή του προγράμματος πραγματοποιήθηκε μέσω της εισαγωγής του ως μάθημα επιλογής στο πρόγραμμα σπουδών του τμήματος. Δεκαπέντε φοιτητές/τριες του τμήματος (5 φοιτητές και 10 φοιτήτριες) δεύτερου, τρίτου και τέταρτου έτους, ηλικίας 20 ως 24 ετών, παρακολούθησαν το μάθημα το οποίο περιλάμβανε έξι διαλέξεις στην αίθουσα (μία κάθε βδομάδα). Στη συνέχεια για τέσσερις εβδομάδες οι φοιτητές/τριες εφάρμοσαν στην πράξη τις δεξιότητες καθοδήγησης που έμαθαν αναλαμβάνοντας ο καθένας τον ρόλο του μέντορα ενός νεαρού ατόμου, ηλικίας 12 ως 16 ετών. Στο τέλος, δύο ενότητες χρησιμοποιήθηκαν για την αξιολόγηση και τον αναστοχασμό των φοιτητών/τριών σχετικά με το μάθημα και τις εμπειρίες τους από την πρακτική εφαρμογή της διαδικασίας καθοδήγησης. Στη συνέχεια περιγράφονται τα αποτελέσματα της πιλοτικής εφαρμογής του μαθήματος από τους φοιτητές/τριες (ποσοτική και ποιοτική αξιολόγηση) καθώς και οι εμπειρίες των εκπαιδευτών από την εφαρμογή του μαθήματος.

Αξιολόγηση του εκπαιδευτικού υλικού από τους φοιτητές/τριες

Ποσοτική αξιολόγηση

Για την αξιολόγηση της πιλοτικής εφαρμογής του προγράμματος αναπτύχθηκε ένα σύντομο ερωτηματολόγιο 12 ερωτήσεων κλειστού τύπου για να αξιολογήσει τις αντιλήψεις των φοιτητών/τριών σχετικά με α) το κατά πόσο κατανόησαν τους σκοπούς, τους στόχους και το περιεχόμενο του προγράμματος (4 θέματα), β) την αυτοπεποίθησή τους να εργαστούν ως μέντορες (5 θέματα), και γ) την ικανότητά τους να λειτουργήσουν ως μέντορες νεαρών ανδρών (3 θέματα). Η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου πραγματοποιήθηκε μετά το τέλος των 6 θεωρητικών διαλέξεων του μαθήματος. Οι απαντήσεις δόθηκαν σε 5-βάθμια κλίμακα Likert από το 1 (διαφωνώ απόλυτα) μέχρι το 5 (συμφωνώ απόλυτα). Επίσης, οι φοιτητές/τριες κλήθηκαν να αναφέρουν, χρησιμοποιώντας μια κλίμακα από το 0 (πολύ απίθανο) ως 10 (πολύ πιθανό), την πρόθεσή τους να εφαρμόσουν στους επόμενους 6 μήνες αυτά που έμαθαν στο μάθημα. Επίσης, να αναφέρουν και σε ποια πεδία θα εφάρμοζαν τις δεξιότητες μέντορα έχοντας τρεις εναλλακτικές απαντήσεις: α) σε επίσημα πεδία (σχολείο), β) σε ανεπίσημα πεδία (π.χ. αθλητικοί σύλλογοι, κοινότητα, δουλειά, κέντρα νεότητας) και γ) και σε επίσημα και σε ανεπίσημα πεδία.

Οι μέσοι όροι των απαντήσεων των φοιτητών/τριών στις ερωτήσεις της κάθε ενότητας του ερωτηματολογίου (κατανόηση, αυτο-πεποίθηση, ικανότητα) παρουσιάζονται στο Γράφημα 1. Οι φοιτητές/τριες που συμμετείχαν στην πιλοτική εφαρμογή του μαθήματος ανέφεραν υψηλά σκορ σχετικά με την κατανόηση του μαθήματος και μέτρια προς υψηλά σκορ σχετικά με την αυτοπεποίθηση και την ικανότητά τους να εφαρμόσουν αυτά που έμαθαν στη διάρκεια του μαθήματος. Σχετικά με τις προθέσεις εφαρμογής των δεξιοτήτων μέντορα, ο μέσος όρος των απαντήσεων των φοιτητών/τριών ήταν 7.47, γεγονός που δείχνει αυξημένες προθέσεις εφαρμογής των δεξιοτήτων μέντορα που απέκτησαν στο μάθημα. Σχετικά με τα πεδία στα οποία θα εφάρμοζαν τις δεξιότητες μέντορα η συντριπτική πλειοψηφία των φοιτητών/τριών (13 στους 15) ανέφερε ότι θα τις χρησιμοποιούσε σε ανεπίσημα πεδία (π.χ. αθλητικοί σύλλογοι, κοινότητα, δουλειά, κέντρα νεότητας), ενώ δύο φοιτητές/τριες απάντησαν ότι προτιμούνται να τις εφαρμόσουν και σε επίσημα και σε ανεπίσημα πεδία.

Ποιοτική αξιολόγηση

Οι φοιτητές/τριες κλήθηκαν επίσης να απαντήσουν και σε πέντε ερωτήσεις ανοικτού τύπου στις οποίες είχαν την ευκαιρία να εκφράσουν τις αντιλήψεις και τις εμπειρίες τους από την συμμετοχή τους στο μάθημα. Πιο συγκεκριμένα, κλήθηκαν να αναφέρουν τις θετικές αλλά και τις αρνητικές εμπειρίες που είχαν στη διάρκεια του μαθήματος, το τι θεωρούν ότι πήγε καλά στο μάθημα και τι κατά τη γνώμη τους χρειάζεται να βελτιωθεί, ενώ τέλος υπήρχε η δυνατότητα να προσθέσουν οτιδήποτε άλλο ήθελαν σε σχέση με τη συμμετοχή τους στο μάθημα. Οι φοιτητές/τριες εκτίμησαν θετικά την οργάνωση και τη δομή του μαθήματος καθώς και τις γνώσεις και δεξιότητες που απέκτησαν. Επίσης, υπήρξαν πολλά γενικά σχόλια που περιλάμβαναν αναφορές για την ελκυστικότητα και την πρωτοτυπία του μαθήματος, την προσέγγιση σε σχέση με το φύλο και το περιεχόμενό του, καθώς και σχόλια που έδειχναν ότι οι φοιτητές/τριες ευχαριστήθηκαν τη συμμετοχή τους στο μάθημα. Επιπλέον, οι φοιτητές/τριες ανέφεραν ορισμένους προβληματισμούς για την έκταση του περιεχομένου ορισμένων εννοιών καθώς και την εφαρμογή στην πράξη ορισμένων από τις δεξιότητες που απέκτησαν. Τέλος, οι φοιτητές/τριες παρείχαν αρκετές προτάσεις για τη βελτίωση του μαθήματος. Όλα αυτά περιγράφονται πιο αναλυτικά στη συνέχεια.

Γενικά, οι φοιτητές/τριες ανέφεραν ότι το μάθημα ήταν ενδιαφέρον και χρήσιμο και ότι στη διάρκειά του απέκτησαν νέες γνώσεις και δεξιότητες. Για παράδειγμα, ανέφεραν ότι:

«... μου άρεσε το μάθημα»

«... ενδιαφέρον μάθημα, σε κάθε ενότητα μάθαινα κάτι νέο»

«... πολύ ενδιαφέρον μάθημα για αυτούς που θέλουν να εργαστούν με νέα άτομα»

«... έμαθα νέες δεξιότητες σχετικά με την καθοδήγηση»

«... (μου άρεσε) η δυνατότητα που είχα να εφαρμόσω τις δεξιότητες καθοδήγησης σε πραγματικές συνθήκες».

Πολύ σημαντικές ήταν οι αναφορές των φοιτητών/τριών ότι τις δεξιότητες που απέκτησαν θα μπορούσαν να τις χρησιμοποιήσουν και σε άλλους τομείς. Χαρακτηριστικά ένας φοιτητής/τρια ανέφερε:

«... έμαθα χρήσιμες δεξιότητες τις οποίες θα χρησιμοποιήσω και σε άλλους τομείς».

Από την άλλη, οι φοιτητές/τριες εξέφρασαν και ορισμένους προβληματισμούς για το κατά πόσο εύκολο θα ήταν να εφαρμόσουν στην πράξη τις δεξιότητες που απέκτησαν, ιδιαίτερα σε πιο απαιτητικές καταστάσεις (π.χ. σε έναν μαθητή με παραβατική συμπεριφορά) ή για το κατά πόσο θα μπορούσαν να προσεγγίσουν ένα νεαρό άτομο και να του κερδίσουν την εμπιστοσύνη. Για παράδειγμα:

«... ανησυχώ σχετικά με το πόσο εύκολο θα είναι να προσεγγίσω ένα νεαρό άτομο που έχει διάφορα θέματα στο σπίτι και στο σχολείο και για το πώς θα τον κάνω να με εμπιστευθεί»

«... αισθάνομαι ότι θα ήταν δύσκολο να εφαρμόσω όλες αυτές τις δεξιότητες και τεχνικές σε έναν μαθητή με παραβατική συμπεριφορά».

Σχετικά με το περιεχόμενο του μαθήματος, οι φοιτητές/τριες ανέφεραν ότι τα θέματα ήταν ενδιαφέροντα και σημαντικά και θεωρούν ότι καλύφθηκαν όλα τα σημαντικά θέματα. Για παράδειγμα, ανέφεραν ότι:

«... έμαθα σημαντικές έννοιες (η έννοια των 5Cs) και κατανόησα τον τρόπο με τον οποίο ένας μέντορας εργάζεται και πόσο σημαντικός είναι ο ρόλος του»

«... έμαθα πόσο σημαντικός είναι ο ρόλος του μέντορα»

«... έμαθα δεξιότητες σχετικές με την θετική ανάπτυξη των νέων»

«... όλα τα θέματα συζητήθηκαν διεξοδικά».

Ένας προβληματισμός τον οποίο ανέφεραν μερικοί φοιτητές/τριες σχετικά με το περιεχόμενο ήταν ότι η έκτασή του σε ορισμένες ενότητες ήταν μεγάλη. Για παράδειγμα:

«... σε ορισμένες ενότητες υπήρχαν πολλές πληροφορίες στις διαλέξεις».

Θετικά ήταν τα σχόλια των φοιτητών/τριών σχετικά με την οργάνωση και την δομή του μαθήματος. Για παράδειγμα, ανέφεραν ότι:

«... το εκπαιδευτικό υλικό ήταν καλά οργανωμένο και ξεκάθαρο»

«... το περιεχόμενο των διαφανειών των διαλέξεων ήταν αναλυτικό και ξεκάθαρο».

Σε σχέση με την εφαρμογή του μαθήματος και των μεθόδων διδασκαλίας που υιοθετήθηκαν οι φοιτητές/τριες ανέφεραν θετικές απόψεις για τον διαδραστικό χαρακτήρα του μαθήματος, το θετικό κλίμα που υπήρχε στην τάξη και την καλή επικοινωνία μεταξύ διδασκόντα και φοιτητών/τριών. Χαρακτηριστικές είναι οι παρακάτω σχετικές αναφορές των φοιτητών/τριών:

«... υπήρχε πάντα διάλογος στην τάξη καθώς και ερωτήσεις που προκαλούσαν το ενδιαφέρον και καθοδηγούσαν το μάθημα»

«... το μάθημα ήταν διαδραστικό και πάντα είχαμε ευκαιρίες να εμπλακούμε σε συζητήσεις για τα πιο σημαντικά θέματα»

«... υπήρχαν πολλές συζητήσεις για τα κύρια θέματα»

«... πολύ καλή επικοινωνία και θετική αλληλεπίδραση με τον διδάσκοντα»

«... η εργασία σε ζευγάρια ή σε μικρές ομάδες ήταν πολύ ευχάριστη και εποικοδομητική».

Ιδιαίτερα θετικές ήταν και οι απόψεις των φοιτητών/τριών για τις δραστηριότητες του προγράμματος. Ένας φοιτητής/τρια ανέφερε χαρακτηριστικά:

«... όλες οι δραστηριότητες ήταν ενδιαφέρουσες, καλοσχεδιασμένες και εποικοδομητικές».

Οι φοιτητές/τριες ανέφεραν επίσης αρκετές ενδιαφέρουσες προτάσεις για τη βελτίωση του μαθήματος και του εκπαιδευτικού υλικού, οι οποίες συνοψίζονται στα ακόλουθα:

- ο Να συμπεριληφθούν στο εκπαιδευτικό υλικό περισσότερες πρακτικές δραστηριότητες και να προβλεφθεί περισσότερος χρόνος για την πρακτική εφαρμογή των δεξιοτήτων καθοδήγησης
- ο Να προβλεφθεί περισσότερος διδακτικός χρόνος για τη συζήτηση ορισμένων πιο «δύσκολων» θεμάτων
- ο Περισσότερες οδηγίες για την αντιμετώπιση συγκεκριμένων περιπτώσεων (π.χ., τι πρέπει να κάνει ένας μέντορας στην περίπτωση που ένας καθοδηγούμενος είναι απρόθυμος να συνεργαστεί)
- ο Να ενσωματωθούν στο υλικό περισσότερα παραδείγματα τα οποία θα βοηθήσουν τους εκπαιδευόμενους
- ο Να κατανοήσουν καλύτερα ορισμένες από τις έννοιες που συμπεριλαμβάνονται στο εκπαιδευτικό υλικό διδασκαλία περισσότερων τεχνικών προσέγγισης νεαρών ατόμων
- ο Να υπάρχει η δυνατότητα παρακολούθησης της επίδειξης μιας συνεδρίας καθοδήγησης από έναν ειδικό μέντορα
- ο Η προσθήκη μιας γραπτής εργασίας, πριν την πρακτική εφαρμογή των δεξιοτήτων καθοδήγησης σε πραγματικές συνθήκες, με θέμα σχετικό με την θεωρητική εκπαίδευση των φοιτητών/τριών θα τους βοηθούσε στην διαδικασία καθοδήγησης
- ο Το μάθημα θα μπορούσε να εισαχθεί στο πρώτο έτος σπουδών των φοιτητών/τριών και να συνοδεύεται από πολλές ευκαιρίες για πρακτική εφαρμογή των δεξιοτήτων καθοδήγησης.

Όλες αυτές οι προτάσεις και τα σχόλια των φοιτητών/τριών που συμμετείχαν στην πιλοτική εφαρμογή του προγράμματος λήφθηκαν υπόψη, στο μέτρο του δυνατού, από την ομάδα του έργου και έγιναν οι απαραίτητες αλλαγές και προσαρμογές στο εκπαιδευτικό υλικό του προγράμματος. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στην ενίσχυση της πρακτικής διάστασης στην εφαρμογή του μαθήματος.

Οι εμπειρίες των εκπαιδευτών

Η αξιολόγηση της πιλοτικής εφαρμογής του προγράμματος περιλάμβανε και τις απόψεις των εκπαιδευτών που εφάρμοσαν πιλοτικά το πρόγραμμα στις έξι χώρες. Τα συνολικά ευρήματα σχετικά με τις απόψεις των εκπαιδευτών για την πιλοτική εφαρμογή του προγράμματος στις έξι χώρες είναι διαθέσιμα στον ακόλουθο σύνδεσμο: <https://sportsmentors.eu/media/ssams-dissemination-report-el.pdf>. Συγκεκριμένα, με βάση τις αναφορές των εκπαιδευτών στο ΤΕΦΑΑ, διαπιστώνεται ότι η πιλοτική εφαρμογή του προγράμματος κύλησε ομαλά χωρίς ιδιαίτερα προβλήματα. Όλες οι ενότητες διδάχθηκαν όπως αρχικά είχαν σχεδιαστεί, ενώ όλο το εκπαιδευτικό υλικό παρουσιάστηκε και καλύφθηκε σε ικανοποιητικό βαθμό. Οι φοιτητές/τριες συμμετείχαν ενεργά στις συζητήσεις στη διάρκεια του μαθήματος καθώς και στις πρακτικές δραστηριότητες οι οποίες προσέλκυσαν το ενδιαφέρον τους, ενώ αξιοσημείωτη ήταν και η δημιουργικότητα την οποία επέδειξαν σε ορισμένες από αυτές. Όλες οι πρακτικές δραστηριότητες εφαρμόστηκαν με επιτυχία, εκτός από μία δραστηριότητα στην ενότητα 6 η οποία παραλείφθηκε λόγω έλλειψης χρόνου. Ένα σημείο προς βελτίωση το οποίο εντοπίστηκε ήταν ότι πιθανά για ορισμένες έννοιες χρειαζόταν λίγο περισσότερος διδακτικός χρόνος και πιθανά κάποια επιπλέον παραδείγματα για να μπορέσουν οι φοιτητές/τριες να τις κατανοήσουν καλύτερα. Χαρακτηριστικές είναι ορισμένες σχετικές αναφορές των εκπαιδευτών που υλοποίησαν το πρόγραμμα:

«...η εφαρμογή του προγράμματος κύλησε ομαλά, όπως είχε σχεδιαστεί»

«... ενδιαφέρουσα διδακτική εμπειρία, ιδιαίτερα η αλληλεπίδρασή μου με τους φοιτητές/τριες στη διάρκεια των μαθημάτων»

«... αυτό που πραγματικά μου έκανε εντύπωση ήταν η ενεργή συμμετοχή των φοιτητών/τριών στις δραστηριότητες του προγράμματος»

«... έχω την αίσθηση ότι σε κάποιες περιπτώσεις ίσως χρειαζόταν περισσότερος διδακτικός χρόνος για να αναλυθούν κάποιες έννοιες».

Πρακτικές εφαρμογές και προτάσεις για το μέλλον

Το εκπαιδευτικό υλικό που έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του προγράμματος SSaMs μπορεί να έχει πολλές και διαφορετικές εφαρμογές σε διάφορα πεδία. Οι εφαρμογές αυτές αναπτύσσονται στην συνέχεια μαζί με προτάσεις για την περαιτέρω χρήση και ανάπτυξη του υλικού.

Το εκπαιδευτικό υλικό του προγράμματος SSaMs σχεδιάστηκε αρχικά με σκοπό να λειτουργήσει ως αυτόνομο μάθημα για την εκπαίδευση φοιτητών/τριών αθλητικών επιστημών ως μέντορες νεαρών ατόμων που είναι σε κίνδυνο να εγκαταλείψουν πρόωρα το σχολείο. Στο πλαίσιο αυτό, στο ΤΕΦΑΑ του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας έχει ενταχθεί από το ακαδημαϊκό έτος 2018-19 στο πρόγραμμα σπουδών το μάθημα επιλογής «Ανάπτυξη δεξιοτήτων μέντορα» το οποίο βασίζεται στο υλικό που αναπτύχθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος SSaMs. Μέσω του μαθήματος αυτού, φοιτητές/τριες του τμήματος εκπαιδεύονται ως μέντορες και στη συνέχεια εφαρμόζουν τις δεξιότητες που αποκτούν καθοδηγώντας μαθητές τοπικών σχολείων που βρίσκονται σε κίνδυνο να εγκαταλείψουν πρόωρα το σχολείο. Έτσι, οι φοιτητές/τριες αποκτούν δεξιότητες εφαρμογής της διαδικασίας καθοδήγησης, οι οποίες μπορούν να τους φανούν χρήσιμες στο μέλλον εκμεταλλεόμενοι ευκαιρίες επαγγελματικής ενασχόλησης στο πεδίο της καθοδήγησης και της υποστήριξης νεαρών μαθητών/τριών ή αθλητών/τριών (European Commission, 2014).

Το εκπαιδευτικό υλικό του προγράμματος μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί για την εκπαίδευση ΕΦΑ που εργάζονται στο σχολείο με σκοπό την εκπαίδευσή τους σε θέματα καθοδήγησης και θετικής ανάπτυξης των νεαρών μαθητών/τριών. Παρόμοια, μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την εκπαίδευση προπονητών που δραστηριοποιούνται στον χώρο του παιδικού αθλητισμού σχετικά με το πώς θα καθοδηγήσουν νεαρά άτομα που μπορεί να αντιμετωπίζουν ποικίλα προβλήματα ή δυσκολίες και πώς θα υποστηρίξουν την θετική ανάπτυξη και την ψυχική και συναισθηματική υγεία των νεαρών αυτών ατόμων. Η φυσική αγωγή και ο παιδικός αθλητισμός θεωρούνται ιδανικά πεδία για την προσέγγιση νεαρών ατόμων και την ενίσχυση της θετικής ανάπτυξης, της κοινωνικής ενσωμάτωσης και της υγείας των ατόμων αυτών. Αυτό που χρειάζεται είναι η κατάλληλη εκπαίδευση των ΕΦΑ και των προπονητών ώστε να αποκτήσουν δεξιότητες καθοδήγησης νεαρών ατόμων. Το εκπαιδευτικό υλικό του προγράμματος SSaMs μπορεί να συμβάλει προς αυτήν την κατεύθυνση.

Εκτός από αυτόνομο μάθημα ή πρόγραμμα εκπαίδευσης και κατάρτισης το εκπαιδευτικό υλικό μπορεί επίσης να εφαρμοστεί ως μέρος ενός άλλου σχετικού μαθήματος ή ενός ευρύτερου προγράμματος εκπαίδευσης και κατάρτισης. Επίσης, σε σχέση με την υλοποίηση του μαθήματος ή της εκπαίδευσης, εκτός της δια ζώσης παρακολούθησης θα μπορούσαν να υιοθετηθούν και εναλλακτικές μορφές εκπαίδευσης οι οποίες θα μπορούσαν να αυξήσουν την προσβασιμότητα στο υλικό του προγράμματος. Τέτοιες εναλλακτικές μορφές θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν τον συνδυασμό εξ αποστάσεως εκπαίδευσης με ένα ταχύρυθμο εργαστήριο δια ζώσης εκπαίδευσης στην εφαρμογή των δεξιοτήτων καθοδήγησης στην πράξη, την ανάπτυξη και την παράδοση ενός μαθήματος αποκλειστικά μέσω διαδικτύου, ή την οργάνωση διαδικτυακών σεμιναρίων (webinars).

Το εκπαιδευτικό υλικό του προγράμματος SSaMs σχεδιάστηκε έχοντας ως ομάδα στόχο αγόρια και νεαρούς άνδρες που είναι σε κίνδυνο να εγκαταλείψουν πρόωρα το σχολείο. Παρόλα αυτά, οι δεξιότητες καθοδήγησης που αποκτά ένας εκπαιδευόμενος μέσω του μαθήματος μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν και για τα δύο φύλα (λαμβάνοντας πάντα υπόψη τις ιδιαιτερότητες του κάθε φύλου) αλλά και σε γενικότερες περιπτώσεις που ένα νεαρό άτομο (αγόρι ή κορίτσι) χρειάζεται καθοδήγηση και υποστήριξη. Για παράδειγμα, οι βασικές αρχές της προσέγγισης της θετικής ανάπτυξης των νέων που αποτελεί το πλαίσιο μέσα στο οποίο συντελείται η διαδικασία καθοδήγησης, έχουν εφαρμογή ανεξάρτητα του φύλου και στοχεύουν στην θετική ενδυνάμωση των νέων και στην ανάπτυξη των ικανοτήτων τους. Επομένως, σε μια μελλοντική επέκταση του εκπαιδευτικού υλικού του προγράμματος θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν και παραλλαγές του εκπαιδευτικού υλικού που να λαμβάνουν περαιτέρω υπόψη τα χαρακτηριστικά των νεαρών ατόμων που χρειάζονται καθοδήγηση καθώς και τα χαρακτηριστικά του πεδίου στο οποίο θα εφαρμοστεί η διαδικασία καθοδήγησης.

Συζήτηση - Συμπεράσματα

Το εκπαιδευτικό υλικό που αναπτύχθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος SSaMs μπορεί να αποτελέσει πολύτιμο εργαλείο για την ανάπτυξη των δεξιοτήτων και των ικανοτήτων φοιτητών/τριών αθλητικών επιστημών ώστε να λειτουργήσουν ως μέντορες νεαρών ατόμων. Παράλληλα, μπορεί να αποτελέσει τη βάση για την εκπαίδευση ΕΦΑ και προπονητών που δραστηριοποιούνται στον χώρο της Φυσικής Αγωγής και του παιδικού αθλητι-

σμού με στόχο την καθοδήγηση και την θετική ανάπτυξη νεαρών μαθητών/τριών και αθλητών/τριών. Η παροχή της δυνατότητας στους φοιτητές/τριες αλλά και σε αποφοίτους αθλητικών επιστημών να εξασκήσουν και να αποκτήσουν δεξιότητες καθοδήγησης θα συμβάλει στην περαιτέρω εξειδίκευσή τους στο πεδίο αυτό αλλά και στην προώθηση της ιδέας του μέντορα ως σημαντικού παράγοντα στον παιδικό αθλητισμό. Με τον τρόπο αυτό προωθείται η θετική ανάπτυξη των νέων μέσω του αθλητισμού και τις Φυσικής Αγωγής ενώ ταυτόχρονα δημιουργείται ένα νέο πεδίο δράσης και επαγγελματικής ενασχόλησης για τους φοιτητές/τριες αθλητικών επιστημών.

Σημασία για τη Φυσική Αγωγή

Το εκπαιδευτικό υλικό του προγράμματος Φοιτητές/τριες Αθλητικών Επιστημών ως Μέντορες μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την εκπαίδευση φοιτητών/τριών αθλητικών επιστημών αλλά και καθηγητών/τριών φυσικής αγωγής και προπονητών/τριών ως μέντορες νεαρών μαθητών/τριών και αθλητών/τριών. Το πεδίο της καθοδήγησης μπορεί να αποτελέσει, έτσι, ένα νέο πεδίο δράσης και επαγγελματικής ενασχόλησης για τους φοιτητές/τριες αθλητικών επιστημών αλλά και τους καθηγητές/τριες φυσικής αγωγής με στόχο την ενίσχυση και υποστήριξη μαθητών/τριών που το έχουν ανάγκη. Η καθοδήγηση μπορεί να συμβάλει στην θετική ανάπτυξη μαθητών/τριών μέσω της φυσικής αγωγής και του αθλητισμού, καθώς και στη βελτίωση της απόδοσής τους, στην ενίσχυση της αυτο-ρύθμισης της μάθησης και στην απόκτηση δεξιοτήτων ζωής.

Σημασία για την Ποιότητα Ζωής

Ο μέντορας μέσω της καθοδήγησης και της υποστήριξης που παρέχει μπορεί να βοηθήσει τα νεαρά άτομα να λειτουργήσουν αποτελεσματικά και να πετύχουν στην εκπαίδευση αλλά και στην επαγγελματική και προσωπική τους ζωή. Μπορεί επίσης να βοηθήσει τα νεαρά άτομα να ενισχύουν τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις ικανότητές τους και να συμβάλλει στην θετική τους ανάπτυξη και στην ενίσχυση της ψυχικής και συναισθηματικής τους υγείας. Η καθοδήγηση μπορεί επίσης να αποτελέσει βασικό τρόπο δράσης για την αντιμετώπιση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου, ένα πρόβλημα που έχει λάβει ανησυχητικές διαστάσεις σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες και μπορεί να έχει σοβαρές συνέπειες στη ζωή των μαθητών/τριών.

Βιβλιογραφία

- Beattie, R. S., Kim, S., Hagen, M. S., Egan, T. M., Ellinger, A. D., & Hamlin, R. G. (2014). Managerial coaching: A review of the empirical literature and development of a model to guide future practice. *Advances in Developing Human Resources*, 16(2), 184-201.
- Eaude, T. (2008a). *Children's spiritual, moral, social and cultural development: Primary and early years*. Learning Matters.
- Eaude, T. (2008b). *Using a sports coach mentor to engage children in Year 6: A case study in one Oxfordshire primary school*. Available from: <http://www.edperspectives.org.uk/objects/edp/scmreport.pdf>
- Eby, L. T., Rhodes, J. E., & Allen, T. D. (2007). Definition and evolution of mentoring. In T. D. Allen & L. T. Eby (Eds.), *The Blackwell handbook of mentoring: a multiple perspectives approach* (pp. 7-20). Malden: Blackwell.
- European Commission (2010). *EUROPE 2020. A strategy for smart, sustainable and inclusive growth*. Available from: <http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMPLET%20EN%20BARROSO%20%20%20007%20-%20Europe%202020%20-%20EN%20version.pdf>
- European Commission (2016). *European Semester Thematic Factsheet: Early School Leavers*. Available from: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/european-semester_thematic-factsheet_early-school-leavers_en.pdf
- Johnson, W. B., Rose, G., & Schlosser, L. Z. (2007). Student-faculty mentoring: Theoretical and methodological issues. In T. D. Allen & L. T. Eby (Eds.), *The Blackwell handbook of mentoring: A multiple perspectives approach* (pp. 49-69). Malden: Blackwell.

Κολοβελώνης κ.α. / Αναζητήσεις στη Φ.Α. & τον Αθλητισμό, 18 (2020), 142 – 156

- Kitsantas, A., Kolovelonis, A., Gorozidis, G., & Kosmidou, E. (2018). Connecting self-regulated learning and performance with high school instruction in health and physical education. In M. DiBenedetto (Ed.), *Connecting self-regulated learning and performance with instruction across high school content areas* (pp. 351-373). Dordrecht, The Netherlands: Springer International Publishing.
- Mullen, C. A. (Ed.). (2008). *The handbook of formal mentoring in higher education: A case study approach*. Norwood: Christopher-Gordon.
- Parnell, D., Stratton, G., Drust, B., & Richardson, D. (2013). Football in the community schemes: Exploring the effectiveness of an intervention in promoting healthful behaviour change. *Soccer and Society*, 14(1).
- Patsi-Garin, E. (1969). *Επίτομο λεξικό Ελληνικής Μυθολογίας*. Αθήνα: Χάρη Πάτση.
- Philip, K., & Hendry, L. B. (1996). Young people and mentoring - towards a typology? *Journal of Adolescence*, 19(3), 189-201.
- Schunk, D. H., & Mullen, C. A. (2013). Toward a conceptual model of mentoring research: Integration with self-regulated learning. *Educational Psychology Review*, 25(3), 361-389.
- Κασσωτάκης, Μ., & Φλουρής, Γ. (2003). *Μάθηση και διδασκαλία, τμ. Α: Μάθηση*. Αθήνα.
- Ματσαγγούρας, Η. (2008). *Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία και μάθηση*. Αθήνα: Γρηγόρη.
- Τριλιανός, Θ. (2003). *Μεθοδολογία της σύγχρονης διδασκαλίας: Καινοτόμες επιστημονικές προσεγγίσεις στη διδακτική πράξη* (τ. Α και Β). Αθήνα: Αυτοέκδοση.

Υπεύθυνος έκδοσης: Ελληνική Ακαδημία Φυσικής Αγωγής. **Υπεύθυνη συντακτικής επιτροπής:** Όλγα Κούλη. **Επιμελητές έκδοσης:** Θεοδωράκης Γιάννης, Βάσω Ζήση, Βασίλης Γεροδήμος, Αντώνης Χατζηγεωργιάδης, Θανάσης Τσιόκανος, Αθανάσιος Τζιταμούρτας, Γιώργος Τζέτζης, Θωμάς Κουρτέσης, Ευάγγελος Αλμπανιδής, Κων/να Δίπλα. **Διαχείριση-επιμέλεια-στοιχειοθεσία:** Ευάγγελος Γαλάνης, Χαράλαμπος Κρομμύδας, Βασίλης Μπούγλας.

Editor -in- Chief: Hellenic Academy of Physical Education. **Head of the editorial board:** Olga Kouli. **Editorial Board:** Theodorakis Giannis, Vaso Zissi, Vasilis Gerodimos, Antonis Chatzigeorgiadis, Thanassis Tsiokanos, Athanasios Jamurtas, Giorgos Tzetzis, Thomas Kourtessis, Evangelos Albanidis, Konstantina Dipla. **Editorial management:** Evangelos Galanis, Haralampos Krommidas, Vasilis Bouglas.